

Raport o cyberprzemocy w szkołach podstawowych

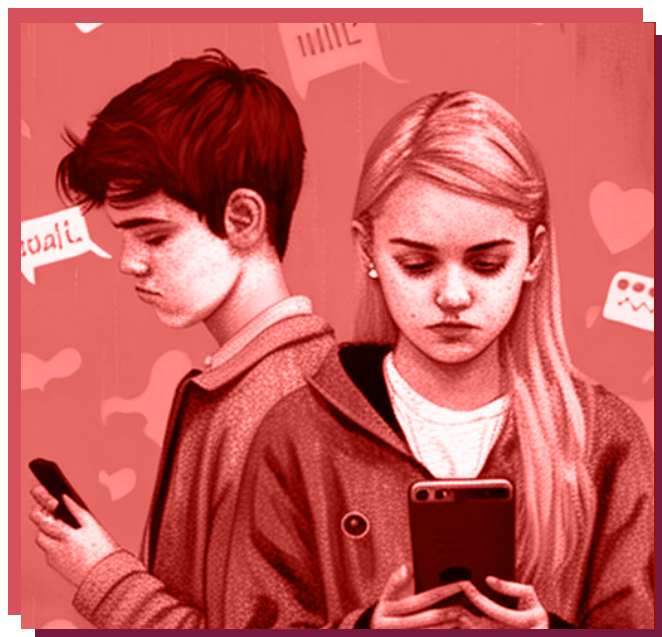
edycja 2022

Instytut Lema z projektem „Ogarnij Hejt” i UNIQA z akcją „Masz moc na hejt” połączyły siły w walce z cyberprzemocą. Nasze wspólnie działania w 2022 roku miały na celu dotrzeć do największej liczby odbiorców z przekazem „wspólnie możemy wygrać z hejtem”. W ramach projektu wysyłałiśmy trenerów do 30 szkół w całej Polsce, którzy prowadzili warsztaty dla uczniów, rodziców i nauczycieli dotyczące cyberbprzemocy.

Cyberprzemoc to zjawisko o ogromnej skali. Wedle raportu NASK „Nastolatki 3.0” aż 3 na 4 uczniów spotkało się z jakąś formą cyberprzemocy. Nasze wspólne, zróżnicowane działania były odpowiedzią na przybierające na sile zjawisko, które coraz częściej kończy się dla młodych ludzi tragicznie.

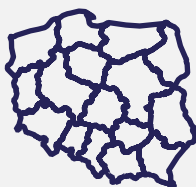
Do udziału w projekcie zgłosiła się rekordowa liczba 1046 szkół, a wszystkim tym, które się nie zakwalifikowały, zapewniłiśmy możliwość udziału w webinarze dla nauczycieli oraz wystawiliśmy certyfikaty potwierdzające udział.

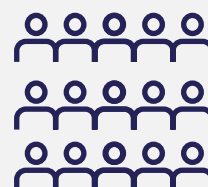
Nasi trenerzy byli w szkołach podstawowych w całej Polsce, aby przeprowadzić warsztaty dla uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie cyberprzemocy. Uczniowie zdobywali wiedzę, jak radzić sobie z hejtem w Internecie oraz jakie mogą być jego konsekwencje dla sprawców. Rodzice i nauczyciele dowiadywali się, jak przeciwdziałać, edukować i reagować, gdy z takimi problemami przyjdzie im się zmierzyć.

30
szkół

16
województw

6000
uczestników

W ramach uczestnictwa w projekcie szkoły otrzymały:

- » **Certyfikat** – potwierdzający przeprowadzenie zajęć
- » **Materiały** edukacyjne – w tym scenariusze lekcji i przewodniki
- » **Wsparcie** – w zakresie rozwiązywania bieżących problemów

Nasi trenerzy odwiedzili szkoły w: Gorzowie Wielkopolskim, Kielcach, Wolsztynie, Brześciu Kujawskim, Gębicach, Potoku Wielkim, Łodzi, Warszawie, Wrocławiu, Siedlcach, Wysokiem Mazowieckiem, Przedborzu, Krakowie, Dąbrowie Górniczej, Ostródzie, Poznaniu, Skierniewicach, Przewozie, Tumlinie, Gdańsku, Zaborzu, Sławsku i Chmielniku.

UNIQA jest autorem, a Instytut Lema partnerem społecznym spotu podejmującego problem hejtu. To historia dziewczynki doświadczającej hejtu w Internecie ujęta w metaforę gry w chowanego.

W ten symboliczny sposób UNIQA pokazuje, że przed hejtem nie da się schować, ale dzięki wsparciu rodziców, łatwiej przez niego przejść. UNIQA chce pomagać w tych trudnych chwilach zarówno dzieciom, jak i rodzicom, którzy często są dla dzieci jedynym oparciem w tej sytuacji. Robi to nagłaśniając problem, edukując, ale także – oferując ubezpieczenie NNW szkolne na wypadek hejtu w Internecie. Jeżeli dziecko zostanie znieważone lub pomówione w Internecie, może zostać otoczone opieką psychologiczną, prawną, a specjalista IT pomoże usunąć z sieci negatywne lub bezprawnie ujawnione informacje.

Kadr ze spotu: <https://www.youtube.com/watch?v=5b62JrFzIl8>

Poniższy raport jest wynikiem przeprowadzenia anonimowych ankiet w szkołach, biorących udział w projekcie.

**Czy rozmawiałeś / aś
kiedyś z rodzicami
na temat
zachowania
w Internecie?**

Nigdy – 24%

Raz – 22%

Raz na jakiś czas – 40%

Często – 14%

To dla nas jedno z najważniejszych pytań, które kierujemy do uczniów. Tylko 14% odpowiada „często”. Tylko w 14% domów edukacja w tym zakresie prowadzona jest systematycznie i rzetelnie.

Podczas warsztatów pytamy uczniów, czy zdarza im się, że rodzice czegoś związanego z technologią ich uczą – odpowiadają, że nie. Pytamy zatem, czy zdarza się odwrotnie – że to oni uczą swoich rodziców rzeczy związanych z Internetem czy mediami społecznościowymi – odpowiadają, że bardzo często. A zatem mamy tutaj do czynienia z odwróceniem ról. To uczniowie pełnią w swoich domach rolę nauczyciela w zakresie technologii oraz jej zagrożeń. Zadajemy też trzecie pytanie i odpowiedź na nie wskazuje na jeden z głównych problemów cyberprzemocy w Polsce.

Pytamy „czy jak kiedyś będziecie mieli jakiś problem w Internecie, np. z hejtem, to powiedzcie o nim dorostym?”. Uczniowie odpowiadają, że nie, bo nie czują, że zostaną zrozumiani i otrzymają realne wsparcie. To jedno z głównych wyzwań projektu Ogarnij Hejt – sprawić, aby dzieci i młodzież czuli, że ze swoimi problemami z cyberprzestrzeni mają się do kogo zwrócić.

**Czy uważasz,
że Twoi rodzice
wiedzą, co robisz
i jak zachowujesz
się w Internecie?**

Tak – 28%

Raczej tak – 39%

Raczej nie – 24%

Zdecydowanie nie – 9%

To budujące odpowiedzi, bo blisko 70% pytaných uczniów deklaruje, że ich rodzice wiedzą albo raczej wiedzą, co robią w Internecie. Przez lata obserwowaliśmy zjawisko braku zainteresowania ze strony dorosłych światem cyfrowym, w którym żyją ich dzieci.

Dzisiaj ta tendencja wyraźnie się zmienia, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem, bo kluczowa w rozwiązywaniu problemów w zakresie cyberprzemocy jest komunikacja między dziećmi a dorosłymi. Ci drudzy muszą interesować się tym, w jaki sposób ich dzieci spędzają czas w Internecie – jakie kanały obserwują, jakich influencerów śledzą, w jakie gry grają albo na jakich forach dyskutują. Z tą wiedzą dorośli będą mogli dużo szybciej diagnozować i sprawniej przeciwdziałać cyberprzemocy. Dlatego ciągle martwi, że co trzeci uczeń deklaruje brak zainteresowania ze strony dorosłych aktywnością internetową swojego dziecka.

Czy w szkole odbywają się zajęcia dotyczące cyberprzemocy lub cyberbezpieczeństwa?

Często – 8%

Raz na jakiś czas – 42%

Raczej rzadko – 33%

Nigdy – 17%

Nasze doświadczenia z prowadzenia warsztatów pokazują, że tego typu zajęcia przyjmowane są przez młodych ludzi z wielki entuzjazmem. Uczniowie wręcz mają głód rozmawiania o tym, co dzieje w Internecie, z jakimi problemami się spotykają, albo jakie niebezpieczeństwa sami widzą.

Interesująca jest dla nich przede wszystkim strona prawna, regulacyjna, ta dotycząca konsekwencji różnych działań dla sprawców oraz możliwości reagowania i wyciągania konsekwencji z perspektywy ofiary – na przykład, które przejawy cyberprzemocy mogą mieć konsekwencje prawne, jakie konkretnie oraz jak i gdzie je zgłaszać. Połowa uczniów deklarujących, że u nich w szkołach zajęcia odbywają się często albo raz na jakiś czas to nie jest dramatycznie zły wynik, ale na pewno ciągle zbyt niski, bo edukacja w tym zakresie, aby przynosić zamierzony skutek, musi być systematyczna. Dlatego szkoły tak chętnie zgłaszają się do projektu „Ogarnij Hejt”, gdyż często same potrzebują w tym zakresie eksperckiego wsparcia. Na wszystkich spotkaniach z nauczycielami apelujemy o powiększanie wiedzy w tym aspekcie i dostarczamy materiały edukacyjne dla nauczycieli. Wielu młodych ludzi deklaruje, że chcieliby częściej w szkole rozmawiać na tematy związane z bezpieczeństwem w sieci.

Czy uważasz, że tematy związane z Internetem i cyberbezpieczeństwem powinny być częściej podejmowane na lekcjach w szkole?

19%
NIE

40%
TAK

41%
Nie mam
zdania

Jeśli
doświadczyłeś / aś
cyberprzemocy, to jak
zareagowałeś / aś?

Powiedziałem o tym komuś – 37%

Nie powiedziałem nikomu – 31%

Nie doświadczyłem – 32%

Milczenie. Co trzeci uczeń, który doświadcza tego problemu nikomu o nim nie mówi. To jeden z największych problemów cyberprzemocy.

Ofiary hejtu nie noszą widocznych na pierwszy rzut oka śladów - nie mają siniaków i zadrapań. Hejt zostawia ślady, ale te niewidoczne, te psychiczne. Naszym trenerom wielokrotnie zdarzało się rozmawiać z uczniami, którzy po warsztatach pierwszy raz zdecydowali się podzielić swoimi internetowymi problemami. Sprawy wielokrotnie przekazywane były dyrekcji szkoły, psychologowi i pedagogowi, a uczniowie pozostają z nami w kontakcie. Szalenie ważne jest, aby młodzi ludzie czuli, że ze swoimi problemami mają się do kogo zwrócić, że zostaną wysłuchani i otrzymają wsparcie.

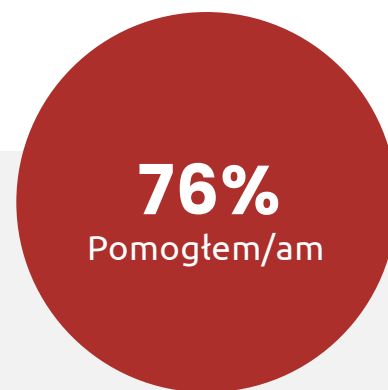
Czy masz w swoim otoczeniu osoby, które są ciągle wyśmiewane w Internecie?

Hejt w klasie albo w szkole często wśród uczniów jest powszechną wiedzą. Wiadomo, kto jest hejtowany, w jaki sposób i dlaczego.

Ci, którzy nie mają odwagi, żeby reagować, gdy widzą, że prześladowany jest kolega albo koleżanka często boją się, żeby hejt nie dosięgnął ich. Podczas warsztatów apelujemy o te odwagę albo nawet anonimową reakcję, bo ona często może mieć kluczowe znaczenie dla ofiary. Budujący jest na pewno fakt, że 3 na 4 uczniów deklaruje, że reagowało, gdy widziało hejt w stosunku do koleżanki albo kolegi. Takie postawy muszą być promowane przez rodziców i nauczycieli i pokazywane jako wzór.

Jeśli widziałeś/aś, że hejtowany jest Twój kolega albo koleżanka, to jak zareagowałeś/aś?

Czy kiedykolwiek przez to, co dzieje się w Internecie czułeś/aś się źle?

Tak, często – 13%

Tak, od czasu do czasu – 19%

Raczej rzadko – 33%

Nigdy – 35%

Przemoc internetowa ma dużo większy zasięg, szybciej się rozprzestrzenia i często jest bardziej okrutna niż ta, która ma miejsce się w świecie realnym.

Wpływ na to mają anonimowość sprawcy czy brak kontroli dorosłych. Problemy, z którymi uczniowie spotykają się w Internecie, wywierają na nich taki sam wpływ, jak te, z którymi spotykają się na szkolnym korytarzu. Fakt, że dzieją się w świecie wirtualnym zupełnie nie oznacza, że są mniej ważne, mniej namacalne, czy wywołują mniejsze konsekwencje – 1 na 4 uczniów deklaruje, że przez to, co dzieje się w Internecie czuje się źle. Jeśli przyłożyć te liczby na średniej wielkości 25-osobową klasę, to 6 uczniów deklaruje, że ma problemy, które swoje korzenie mają w Internecie.

**Którą formą
przemocy słownej
przejmujesz
się bardziej?**

Wyzwiskami „na żywo” – 71%

Hejtem w Internecie – 29%

Ciągle zdecydowana większość uczniów deklaruje, że większą wagę przywiązują do przemocy „na żywo” niż tej w Internecie. Wielu uczniów podczas warsztatów mówi, że wyzwiska są dzisiaj swego rodzaju konwencją w wielu miejscach w sieci – na przykład w grach.

W takich przypadkach młodzi ludzie je bagatelizują i się nimi nie przejmują – przynajmniej tak deklarują. Jednak już blisko 30% uczniów mówi, że to, co słyszą albo czytają w cyberprzestrzeni ma dla nich większe znaczenie niż to, co słyszą na żywo.

Wyraźny wpływ na taki stan rzeczy mają media społecznościowe i potrzeba bycia lubianym i docenianym w nich. Nasze rozmowy z uczniami podczas warsztatów wskazują, że coraz częściej jeden negatywny komentarz pod zdjęciem w social mediach znaczy dla nich więcej niż hejt usłyszany na szkolnym korytarzu.

Czy osobiście czujesz, że potrzebujesz pomocy w związku z hejtem w Internecie?

Tak – 13%

Nie – 87%

Cieszy fakt, że większość deklaruje, że nie potrzebuje pomocy. Ale 13% pytanych mówi, że nie radzi sobie z tym, co dzieje się w Internecie i oczekuje wsparcia.

Przekładając te liczby na klasę można powiedzieć, że mówimy o dwóch osobach na każdą klasę. Uczniowie muszą czuć, że swoimi problemami mają się do kogo zwrócić i że otrzymają realne wsparcie – przede wszystkim mowa o rodzicach lub nauczycielach. To główny cel naszych działań – z roku na rok ograniczać liczbę osób, których problemy związane z cyberprzemocą są niezagospodarowane.

Wnioski

Główną ambicją projektu „Ogarnij Hejt” wcale nie jest sprawienie, że cyberprzemoc zniknie. Bo to jest praktycznie niemożliwe.

. Głównym celem naszych działań w szkołach jest danie narzędzi uczniom do radzenia sobie z problemami w zakresie cyberprzemocy, narzędzi rodzicom i nauczycielom, aby mogli lepiej przeciwdziałać, diagnozować i reagować na te incydenty.

Nasze działania potwierdzają, że jest wiele pracy do wykonania. Główne problemy, który zdiagnozowaliśmy podczas realizacji projektu to:

- Brak zaufania ze strony uczniów do dorosłych w zakresie możliwości wsparcia ich w problemach w cyberprzestrzeni.
- Brak wystarczającego zaangażowania ze strony dorosłych w wirtualne życie ich dzieci i uczniów oraz bagatelizowanie problemów mających miejsce w cyberprzestrzeni.
- Brak wiedzy na temat możliwości radzenia sobie z cyberprzemocą przez ofiary cyberprzemocy i konsekwencji działań przez sprawców.
- Niewystarczająca wiedza w zakresie metod przeciwdziałania, wykrywania i reagowania na cyberprzemoc przez dorosłych.

Projekt Ogarnij Hejt powróci i w 2023 roku znowu będzie realizowany przez Instytut Lema i UNIQA. Tym razem odwiedzimy 40 kolejnych szkół, a wynikami badań podzielimy się na koniec kolejnej edycji projektu.

Raport o cyberprzemocy w szkołach podstawowych

edycja 2022

Organizatorzy: Instytut Lema i Uniqa

instytutlema.pl
maszmocnahejt.uniqa.pl
uniqa.pl

[#maszmocnahejt](https://twitter.com/maszmocnahejt)